

უცხო ქვეყნის სახელმწიფო ფინანსების გამჭვირვალობა საქართველოში

პოლიტიკის დოკუმენტის რეზიუმე

2016

უცხო ქვეყნის სახელმწიფო ფინანსების
გამჭვირვალობა საქართველოში

პოლიტიკის დოკუმენტის რეზიუმე

ავტორები: ლაშა ტულუში, გოგიტა ლვედაშვილი,
ალექო ცქიტიშვილი, ანა გურიელი

აღმოსავლეთ პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის საქართველოს ეროვნული პლატფორმა არის საქართველოში რეგისტრირებული ადგილობრივი და საერთაშორისო არაკომერციული იურიდიული პირების გაერთიანება, რომლებიც მიზნად ისახავენ აღმოსავლეთ პარტნიორობის პრალის, ვარშავისა და ვილნიუსის სამიტების ერთობლივი დეკლარაციებითა და ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის ევროკავშირ-საქართველოს ასოცირების შესახებ შეთანხმებით და სხვა ერთობლივი ღონისძიებებით განსაზღვრული მიზნების განხორციელების ხელშეწყობას.

Eastern Partnership Civil Society Forum Georgian National Platform is an association of local and international non-commercial legal entities registered in Georgia, aiming to promote and implement the goals set by the Joint Declarations of the Prague, Warsaw and Vilnius Eastern Partnership Summits and the EU-Georgia Association Agreement of European Neighborhood Policy and other joint events.

ავტორები: ლაშა ტულუში, გოგიტა ღვედაშვილი,
ალეკო ცქიტიშვილი, ანა გურიელი

რედაქტორი: თამარ ნეფარიძე

© აღმოსავლეთ პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის საქართველოს ეროვნული პლატფორმა

აბსტრაქტი

წინამდებარე რეზიუმე წარმოადგენს პოლიტიკის დოკუმენტის მოკლე შინაარსს. პოლიტიკის დოკუმენტში განხილულია საქართველოში უცხო ქვეყნის სახელმწიფო დაფინანსებით განხორციელებული პროექტების სარგებელი და რისკები. შეფასებულია არსებული გარემო და წარმოდგენილია ის საფრთხეები, რასაც უცხო ქვეყნის, განსაკუთრებით კი, რუსეთის სახელმწიფო ფინანსებისა და რუსული ფონდების მიერ განხორციელებული აქტივობების გაუმჭვირვალობა იწვევს.

პოლიტიკის დოკუმენტში საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკაზე დაყრდნობით შემუშავებულია პრობლემაზე რეაგირების ეფექტური გზები და რეკომენდაციები ხელისუფლებისთვის.

რეზიუმე

საქართველოში პროექტებს ახორციელებს ათეულობით უცხო ქვეყანა თუ ფონდი, რომელთა საქმიანობის არეალი ფართო და მრავალფეროვანია. პროექტების უმრავლესობას ქვეყნის პოლიტიკურ თუ ეკონომიკურ განვითარებაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს. მიუხედავად ამისა, არის კონკრეტული ფაქტებიც, როდესაც საქართველოში უცხო ქვეყნის საქმიანობა ეწინააღმდეგება ქვეყნის მიერ დეკლარირებულ ფუნდამენტურ ინტერესებსა და ღირებულებებს.

„ლიბერალური აკადემია - თბილისის“ მიერ ჩატარებულმა კვლევამ - „რუსეთის ხისტი და რბილი ძალების გავლენა საქართველოში“ ნათლად წარმოაჩინა, რომ რუსული სახელმწიფო ფონდების პოლიტიკა და მათ მიერ განხორციელებული საქმიანობები არა მხოლოდ გაუმჭვირვალეა, არამედ ქმნის საგულისხმო რისკებს ქვეყნის უსაფრთხოებასა და სტაბილურობასთან დაკავშირებით.

იმისათვის, რომ შეგვეფასებინა უცხო ქვეყნის სახელმწიფო დაფინანსების გამჭვირვალობა, ჩატარდა ერთი მხრივ საქართველოს სტრატეგიული პარტნიორებისა და მსხვილი დამფინანსებლების, ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID), ხოლო მეორე მხრივ შვეიცარიის საელჩოსთან არსებული რუსეთის ფედერაციის სექციისა და ოთხი მსხვილი რუსული სახელმწიფო ფონდის (რუსული სამყარო; როსსოტრუდნიჩესტვო; ალექსანდრე გორჩაკოვის სახელობის სახალხო დიპლომატიის ფონდი; საზღვარგარეთ მცხოვრები თანამემამულეების დაცვისა და მხარდაჭერის ფონდი.) ვებ-გვერდზე, მსხვილი რუსული სახელმწიფო ფონდების ვებ-გვერდების მონიტორინგი, რამაც საგულისხმო შედეგები გამოავლინა.

კვლევამ წარმოაჩინა, რომ როგორც USAID-ის, ისე საქართველოში ევროკავშირის წარმომადგენლობის ვებ-გვერდებზე შესაძლებელია მრავალფეროვანი ინფორმაციის მიღება, ორგანიზაციის ბიუჯეტის, აქტივობების, პარტნიორებისა

თუ ორგანიზაციის საქმიანობის სხვა დეტალების შესახებ, ასევე - ინფორმაცია საგრანტო კონკურსების, დაფინანსებული პროექტების, ვადებისა და პროგრამების შესახებ. აღსანიშნავია, რომ სხვა დასავლური თუ ამერიკული ფონდების შემთხვევაში, მათ მიერ განხორციელებული საქმიანობების შესახებ ინფორმაცია ვებ-გვერდებზე ხშირად არასრულად არის წარმოდგენილი, რაც არ იძლევა სრულყოფილი ინფორმაციის მიღების შესაძლებლობას.

კვლევის შედეგები რადიკალურად განსხვავებულია შვეიცარიის საელჩოსთან არსებული რუსეთის ფედერაციის სექციისა და რუსულ სახელმწიფო ფონდების შემთხვევაში. მათ მიერ განხორციელებული პროექტების შესახებ ნაწილობრივი ინფორმაციის მიღებაც კი იშვიათ გამოჩვეულების წარმოადგენს, ხოლო ფინანსების შესახებ მონაცემები საერთოდ არ იძებნება.

დამატებითი მოკვლევით, რომელიც ინტერვიუებს, მედიამასალებისა და სხვადასხვა კვლევების ანალიზს მოიცავდა, ნათლად გამოიკვეთა, რომ რუსული სახელმწიფო ფონდების მიერ დაფინანსებული აქტივობები ხშირ შემთხვევაში წარმოდგენილია, როგორც საგანმანათლებლო, კულტურული, სამეცნიერო, სოციალური თუ კვლევითი პროექტები, მაგრამ რეალურად აღნიშნული პროექტების მიზანს წარმოადგენს აგრესიული ანტიდასავლური, ანტილიბერალური იდეების პროპაგანდა და რუსეთის პოლიტიკის მხარდამჭერთა რაოდენობის გაზრდა.

საქართველოს საკანონმდებლო ბაზის ანალიზი ნათლად მიუთითებს, რომ რუსეთიდან მომდინარე ასიმეტრიული და ჰიბრიდული საფრთხეების ფონზე საქართველოს კანონმდებლობაში არ არის განსაზღვრული სათანადო ბერკეტები ეფექტური რეაგირებისთვის. აღნიშნულიდან გამომდინარე, რუსეთი იოლად არიდებს თავს კანონმდებლობაში დღეს არსებულ ნორმებს, სულ უფრო მეტად აძლიერებს ზეწოლას და ზრდის საკუთარი გავლენის სფეროებს.

არსებული გამოწვევებიდან გამომდინარე მნიშვნელოვანია ხელისუფლების მხრიდან კონკრეტული ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, რაც ხელს შეუწყობს წარმოდგენილი რისკების შემცირებას და, ამასთანავე, პროპაგანდასა და „რბილ ძალასთან“ ბრძოლის დემოკრატიული ინსტრუმენტების გაძლიერებას.

რეკომენდაციები

პოლიტიკის დოკუმენტში წარმოდგენილია პრობლემაზე რეაგირების სამი ერთმანეთისგან განსხვავებული მოდელი, რომელიც არსებულ გარემოს მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს. თითოეულ მიდგომას აქვს საკუთარი უპირატესობა, თუმცა, სამივე მოდელი მიზნად ისახავს იმ პოლიტიკური თუ საკანონმდებლო ცვლილებების უზრუნველყოფას, რაც ხელს შეუწყობს საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის დამკვიდრებას, გამჭვირვალობის სტანდარტების გაუმჯობესებასა და ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების განმტკიცებას.

მოდელი 1.

- უნდა შეიქმნას ერთიანი რეესტრი, სადაც წარმოდგენილი იქნება საქართველოში რეგისტრირებული ის არასამეწარმეო იურიდიული პირები, რომლებიც უცხო ქვეყნის სახელმწიფო რესურსებით ფინანსდებიან;
- რეესტრში პროაქტიულად უნდა გამოქვეყნდეს საქართველოს გრანტების შესახებ კანონის მე-5 მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული ინფორმაცია, რომლის მიხედვით, ხელშეკრულება გრანტის გამცემსა (დონორსა) და გრანტის მიმღებს შორის უნდა შეიცავდეს გრანტის გაცემის მიზანს, მოცულობას, სახსრების გამოყენების კონკრეტულ მიმართულებას, მათი ათვისების ვადებს და იმ ძირითად მოთხოვნებს, რასაც გრანტის გამცემი (დონორი) უყენებს გრანტის მიმღებს;
- საქართველოში რეგისტრირებულ ნებისმიერ არასამეწარმეო იურიდიულ პირს უცხო ქვეყნის სახელმწიფო დაფინანსების მიღების შემთხვევაში კანონმდებლობით უნდა დაეკისროს პასუხისმგებლობა, რეესტრში წარადგინოს საქართველოს გრანტების შესახებ კანონის მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტით განსაზღვრული ინფორმაცია;
- საქართველოს კანონმდებლობით ცალსახად უნდა განისაზღვროს რეესტრში რეგისტრირებული მონაცემებისა და მარეგისტრირებულ ორგანოში დაცული დოკუმენტაციის გამჭვირვალობა - აღნიშნული ინფორმაცია უნდა იყოს საჯარო და ხელმისაწვდომი ნებისმიერი პირისთვის;
- მარეგისტრირებელი ორგანო უფლებამოსილი უნდა იყოს, გადაამოწმოს რეესტრისთვის წარდგენილი მონაცემების სისწორე. ამ მიზნით კოორდინირებულად ითანამშროლოს საქართველოს საგადასახადო და სხვა ორგანოებთან.

მოდელი 2.

- საქართველოში რეგისტრირებულ არასამეწარმეო იურიდიულ პირებს საკანონმდებლო დონეზე უნდა აეკრძალოთ უცხო ქვეყნიდან სახელმწიფო დაფინანსების მიღება, თუ აღნიშნული ქვეყანა არ აღიარებს საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობასა და სუვერენიტეტს.

მოდელი 3.

- უნდა შეიქმნას ერთიანი რეესტრი, სადაც წარმოდგენილი იქნება საქართველოში რეგისტრირებული ის არასამეწარმეო იურიდიული პირები, რომლებიც რუსეთის სახელმწიფო რესურსებით ფინანსდებიან;

-
- საქართველოში რეგისტრირებულ ნებისმიერ არასამეწარმეო იურიდიულ პირს რუსეთის სახელმწიფო დაფინანსების მიღების შემთხვევაში კანონმდებლობით უნდა დაეკისროს პასუხისმგებლობა, რეესტრში წარადგინოს საქართველოს გრანტების შესახებ კანონის მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტით განსაზღვრული ინფორმაცია;
 - შინაგან საქმეთა სამინისტროს მხრიდან უნდა განხორციელდეს იმ არასამეწარმეო იურიდიული პირების აქტივობების მონიტორინგი რომლებიც დაფინანსებას იღებენ რუსეთის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან.

საქართველოს ეროვნული პლატფორმა

ტელ.: +995 32 293 11 28

მობ.: +995 570 10 44 90; +995 570 10 15 28

ელ-ფოსტა: np@ei-lat.ge

ვებგვერდი: eap-csf.ge